

Vårt Dnr: E-20180108-1

Vår ref: Per Segerbäck

Miljö- och energidepartementet,

Er referens:

m.registrator@regeringskansliet.se

Cc: jan-olof.lundgren@regeringskansliet.se.

Diarienummer: M2017/02261/Ee

Yttrande över remissen: Elmarknadslag (Ds 2017:44)

1 Sammanfattning

Vad vi kan se har inte utredarna ägnat en tanke åt hälsoaspekter av den nya Elmarknadslagen.

För personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet kan förslaget, om det inte anpassas, innebära en kraftigt försämrad hälsa och livskvalitet och i värsta fall att människor tvingas bort från sina bostäder.

Elöverkänsliga kan inte styra sin elförbrukning efter vilken tid på dygnet elpriset är som lägst. Exempelvis används tvättmaskinen när man har möjlighet att gå ut för att kunna undvika exponeringen för elektriska och magnetiska fält från maskinen. Elöverkänsliga kan inte heller, på grund av strålningen, ha hushållsapparater som är uppkopplade. Elöverkänsliga kommer knappast heller att skaffa solcellssystem som är ihopkopplade med elnätet pga den elektronik som ingår i dess omformare och styrsystem. Inmatning av elenergi på elnätet är därmed inte heller aktuellt.

Man har som elöverkänslig alltså inga som helst fördelar av smarta elmätare, bara nackdelar.

För många elöverkänsliga finns därtill problemet att dagens normala elmätare har elektronik och kommunikationsutrustning som skapar elektriska och magnetiska fält samt strålning som gör att den elöverkänslige blir ännu mer sjuk eller får försämrad hälsa. Flera hundra av våra medlemmar har därför idag överenskommelser med elnätsbolag att deras elförbrukning mäts med enklaste form av mätare utan elektronik och kommunikationsutrustning.

Det är således angeläget att en ny elmarknadslag utformas så att

- lagen inte försvårar eller omöjliggör att elnätsföretagen har speciella lösningar för elmätning hos elöverkänsliga,
- lagen inte leder till extra kostnader för elöverkänsliga som har eller får sådan elmätning som avviker från normalfallet.

I lagförslagets 8 kap bör 5§ formuleras så att även hälsoskäl utgör ett undantag för att debitera eventuella merkostnader för annorlunda mätning etc.

Vi anser det orimligt att i de fall undantag beviljas från funktionskraven för elmätning av hälsoskäl, att en grupp i samhället på grund av sin funktionsnedsättning ska drabbas av extra, möjligen höga, kostnader. För dessa fall behövs alltså särskilda regler.

Eftersom möjligheten att få använda speciallösningar för elöverkänsliga kommer att avgöras också av reglerna i mätförordningen önskar vi även få förslag till ändringar i mätförordning på remiss.

2 Bakgrund

Elöverkänsligas Riksförbund är en handikapporganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 41 handikappförbund.

Förbundet har för närvarande ca 2300 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade. Elöverkänslighet är en erkänd funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av "Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken" antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det "universellt utformade samhället" en central utgångspunkt¹.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)² från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält,

1 Hämtat från:

<http://www.regeringen.se/49cf66/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/funktionshinder/konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionshinder-a4-webboptimerad.pdf>

2 Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:

<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

såsom "Class 2B carcinogen", det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly³.

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN:s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"⁴, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

3 Våra synpunkter på remissen

Att ha tillgång till el är i dagens moderna samhälle en självklarhet för majoriteten av befolkningen i Sverige. För personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet är detta dock förbundet med en del svårigheter, främst relaterade till emissioner av såväl lågfrekventa elektriska och magnetiska fält som strålning i form av mikrovågor från trådlös teknik.

Flera hundra av våra medlemmar har idag överenskommelser med elnätsbolag att deras elförbrukning mäts med enklaste form av mätare utan elektronik (t.ex. en s.k. Ferrarismätare) och/eller att mätaren inte förses med utrustning eller möjlighet till kommunikation för bl.a. fjärravläsning. Utan en sådan överenskommelse skulle dessa personer bli mycket sjuka, få sitt hälsotillstånd avsevärt försämrat och kanske tvingas fly från hus och hem.

Bakgrunden är att dagens normala elmätare med elektronik och flera av metoderna för kommunikation med elmätare skapar elektriska signaler som ger upphov till elektromagnetiska fält som uppenbarligen gör att vissa personer blir mycket sjuka.

Som vi uppfattat förslaget så påverkas de tekniska möjligheterna att ha den ovan nämnda enklaste formen av mätare utan elektronik och utan kommunikationsutrustning främst av den mätförordning som regeringen beslutar samt de mätningföreskrifter m.m. som myndigheter utfärdar.

Elmarknadslagen kan dock påverka i vilken utsträckning elnätsbolagen får respektive ska ta betalt för den typ av enklare mätutrustning som många elöverkänsliga har idag och som är nödvändig att använda även fortsättningsvis för att dessa personer inte ska bli sjukare eller tvingas att flytta till elfritt boende alternativt skaffa dieselaggregat för att kunna få tillgång till el för att driva t ex vattenpump eller tvättmaskin.

3 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

4 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska: https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf
Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf

Här anser vi att elmarknadslagen måste utformas så att ett nätbolag inte ska få ta ut merkostnader när en annorlunda mätutrustning och/eller insamling av mätvärden används av hälsoskäl. Det är inte rimligt att sjuka personer som ofta har dålig ekonomi ska behöva välja mellan att få det ekonomiskt sämre, att bli sjukare eller tvingas fly från sitt hem.

För det andra anser vi att elmarknadslagen måste utformas på ett sådant sätt att det – genom mätförordning och mätningföreskrifter – blir möjligt att i särskilda fall (bl.a. hälsoskäl) använda enkla mätare som avläses manuellt, att elanvändaren då – genom överenskommelse med elnätbolaget – själv gör en mätaravläsning månatligen inom 2 dagar efter varje månadsskifte (liksom med dagens regelverk), och att det finns anvisningar för hur avräkningen av elförbrukningen i sådana fall ska göras.

Det är således angeläget att en ny elmarknadslag utformas så att

- lagen inte försvårar eller omöjliggör att elnätsföretagen har speciella lösningar för elmätning hos elöverkänsliga,
- lagen inte leder till extra kostnader för elöverkänsliga som har eller får sådan elmätning som avviker från normalfallet.

I lagförslagets 8 kap bör 5§ formuleras så att även hälsoskäl utgör ett undantag för att debitera eventuella merkostnader för annorlunda mätning etc.

Sakkunniga för Elöverkänsligas Riksförbund:

Thomas Josefsson, (har tidigare arbetat inom Fortums elnätbolag)

Inger Svedmyr, telekomingenjör

Per Segerbäck, forskningsingenjör fd Ericsson R&D

Bilaga: Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)

Elöverkänsligas Riksförbund _____ Medlem i Funktionsrätt Sverige

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970